

Тема 4

Облік розрахунків та звітність за
загальнообов'язковим державним
соціальним страхуванням (ЄСВ)

План лекції

1. Сутність та структура загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні.
2. Платники, розміри та порядок обчислення єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.
3. Порядок сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.
4. Порядок складання і подання звітності за єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.
5. Розрахунки з Фондом соціального страхування та їх документальне оформлення.
6. Порядок складання і подання звітності до Фонду соціального страхування.

Нормативна база

- **«Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»**
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80#Text>

(відповідно до Конституції України визначають принципи та загальні правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян в Україні)

- **Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»**
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>

(визначає правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування, гарантії працюючих громадян щодо їх соціального захисту у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, вагітністю та пологами, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, охорони життя та здоров'я)

- **Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»**
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>

(визначає правові та організаційні засади забезпечення збору та обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, умови та порядок його нарахування і сплати та повноваження органу, що здійснює його збір та ведення облік)

Основні терміни

- **Загальнообов'язкове державне соціальне страхування** - це система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, *за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом* (далі - роботодавець), громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом.
- **Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування** (далі - єдиний соціальний внесок (ЄСВ)) - консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Види загальнообов'язкового державного соціального страхування

- пенсійне страхування;
- страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності;
- страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності;
- страхування на випадок безробіття;
- медичне страхування;
- інші види страхування, передбачені законами України.

Суб'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування

- застраховані громадяни, а в окремих випадках - члени їх сімей та інші особи,
- страхувальники
- страховики

Застрахованою є фізична особа, на користь якої здійснюється загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Страховальниками за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням є роботодавці та застраховані особи, якщо інше не передбачено законами України.

Страховики

Цільові страхові фонди з:

- пенсійного страхування;
- страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, медичного страхування;
- страхування на випадок безробіття.

Страхові фонди беруть на себе зобов'язання щодо надання застрахованим особам матеріального забезпечення і соціальних послуг при настанні страхових випадків.

Об'єкт загальнообов'язкового державного соціального страхування

страховий випадок, із настанням якого у застрахованої особи (члена її сім'ї, іншої особи) виникає право на отримання матеріального забезпечення та соціальних послуг.

(Наприклад, пенсія за віком, хвороби, тимчасова втрата працездатності, вагітність та пологи, нещасні випадки, травми на робочому місці, безробіття, інвалідність тощо)

Порядок розподілу страхових коштів за видами ЗДС страхування

Страхові кошти, акумульовані на централізованих рахунках податкових органів, автоматично **перераховуються не пізніше наступного операційного дня після їх зарахування:**

- на централізовані рахунки Пенсійного фонду, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування,
- на рахунки Накопичувального пенсійного фонду (далі - Накопичувальний фонд),
- у випадках, передбачених законом, - на рахунки недержавних пенсійних фондів відповідно до визначених законом пропорцій.

Проект накопичувальної пенсійної системи з 01.01.2023 р.

Відповідно до проекту ЗУ «Про загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне забезпечення» платниками накопичувального внеску, як і ЄСВ, будуть роботодавці (обов'язково) та працівники і самозайняті особи (ФОП, фізособи, які здійснюють незалежну професійну діяльність, члени фермерських господарств) — на добровільних засадах.

Ставка накопичувального внеску становитиме для роботодавців:

1 % від розміру заробітної плати працівників у 2023 р.;

1,5 % — у 2024 р.;

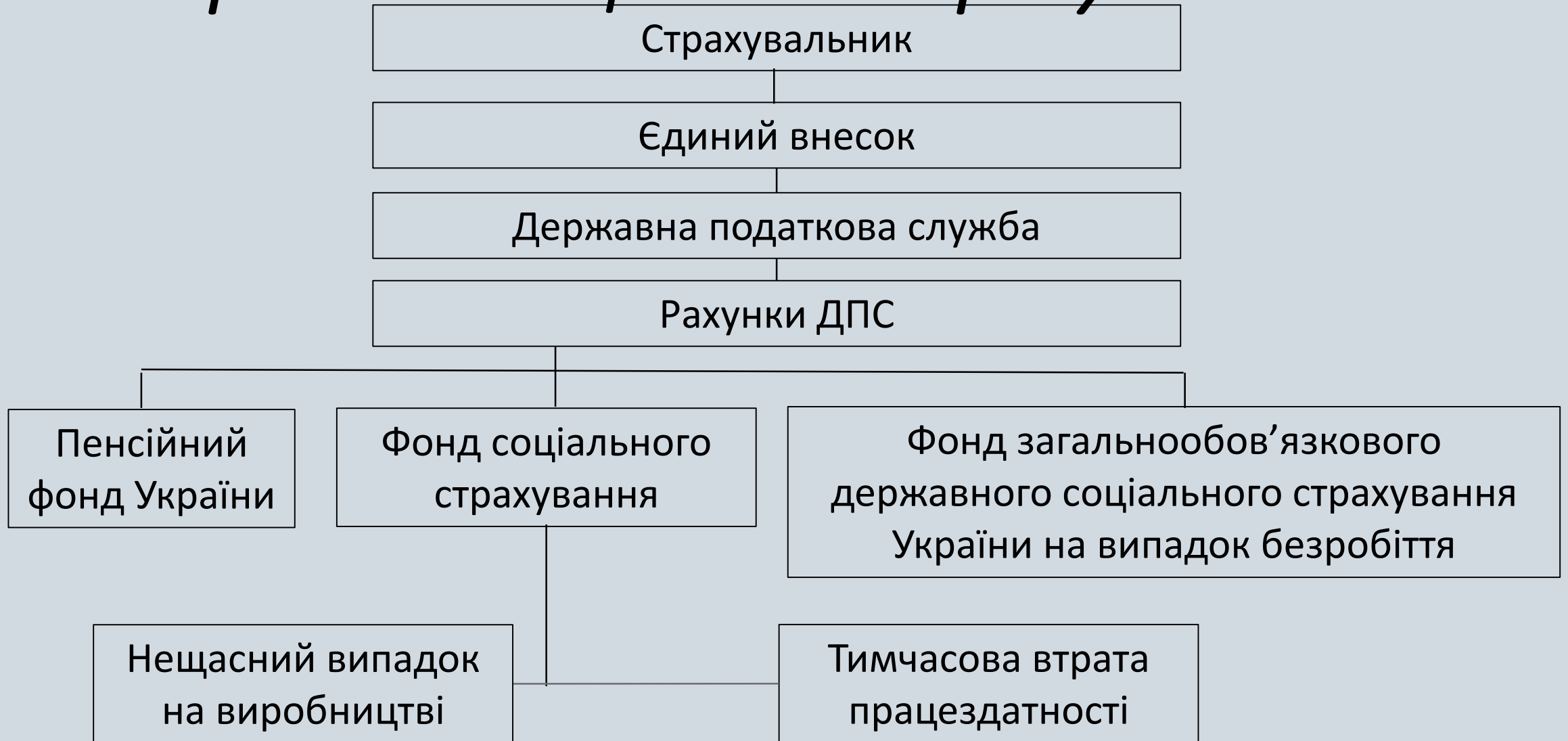
2 % — у 2025 р. та в наступних роках.

Передбачається, що держава теж буде фінансувати такі внески — на паритетних засадах за кошти Державного бюджету України — в межах 3 % від розміру середньої заробітної плати за одного учасника системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення на рік.

Порядок збору та розподілу коштів на ЗДС страхування

- 1. Страхувальники – підприємства та фізичні особи-підприємці нараховують єдиний внесок на суми заробітної плати працівників згідно з чинним законодавством.
- 2. Страхувальники – підприємства та фізичні особи-підприємці сплачують його до органів Державної фіскальної служби.
- 3. Після чого отримані ДФС суми єдиного внеску розподіляються на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у відповідних пропорціях.

Рух коштів на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Пропорції розподілу єдиного внеску за видами ЗДС страхування у 2024 році

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-2014-%D0%BF#n8>

№	Спрямування частки єдиного внеску	Частка єдиного внеску, %
Єдиний внесок, що сплачується за найманих працівників		
1.	загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття	4,8058
2.	загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності	9,5727
3.	загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (до солідарної системи)	85,6215

Пропорції розподілу ЄСВ за видами ЗДС страхування у 2024 році

№	Спрямування частки єдиного внеску	Частка єдиного внеску, %
Єдиний внесок, що сплачується за військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової військової служби), осіб рядового і начальницького складу		
4.	Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття	2,7488
5.	загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (до солідарної системи)	97,2512

Обчислення ЄСВ

- Єдиний внесок обчислюється виключно у національній валюті, у тому числі з виплат (доходу), що здійснюються в натуральній формі.
- Обчислення єдиного внеску із сум, виражених в іноземній валюті
(крім випадків сплати єдиного внеску в іноземній валюті, передбачених абз. 2-4 ч. 5 ст. 9 Закону № 2464), здійснюється шляхом перерахування зазначених сум у національну валюту України за офіційним курсом національної валюти до іноземної валюти, установленим НБУ на день обчислення єдиного внеску.

База оподаткування ЄСВ

Сума нарахованої кожній застрахованій особі

- заробітної плати за видами виплат, які включають основну та додаткову заробітну плату,
- інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, що визначаються відповідно до ЗУ «Про оплату праці»,
- суму винагороди фізичним особам за виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими договорами.

Платники, база нарахування та розміри ЄСВ

Платники єдиного внеску	База нарахування	Розмір
<p>Підприємства, установи та організації, інші юридичні особи, утворені відповідно до законодавства України, незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання, які використовують працю фізичних осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством, чи за цивільно-правовими договорами (крім цивільно-правового договору, укладеного з фізичною особою – підприємцем, якщо виконувані роботи (надавані послуги) відповідають видам діяльності, зазначеним у свідоцтві про державну реєстрацію її як підприємця), у тому числі філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи зазначених підприємств, установ і організацій, інших юридичних осіб, які мають окремий баланс і самостійно ведуть розрахунки із застрахованими особами.</p>	<p>Сума нарахованої кожній застрахованій особі заробітної плати за видами виплат, які включають основну та додаткову зарплату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у т. ч. в натуральній формі, відповідно до Закону про оплату праці та суму винагороди фізичним особам за виконання робіт (надання послуг) за цивільноправовими договорами</p>	<p>22%</p>

Платники, база нарахування та розміри ЄСВ

Платники єдиного внеску	База нарахування	Розмір
<p>Фізичні особи – підприємці, зокрема ті, які використовують працю інших осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством про працю, чи за цивільно-правовим договором (крім цивільно-правового договору, укладеного з фізичною особою - підприємцем, якщо виконувані роботи (надавані послуги) відповідають видам діяльності, відповідно до відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців та громадських формувань).</p> <p>Фізичні особи, які забезпечують себе роботою самостійно, та фізичні особи, які використовують працю інших осіб на умовах трудового договору (контракту).</p>	Сума нарахованої кожній застрахованій особі заробітної плати за видами виплат, які включають основну та додаткову зарплату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у т. ч. в натуральній формі, відповідно до Закону про оплату праці та суму винагороди фізичним особам за виконання робіт (надання послуг) за цивільноправовими договорами	22%

Платники, база нарахування та розміри ЄСВ

Платники єдиного внеску	База нарахування	Розмір
<p>Дипломатичні представництва і консульські установи іноземних держав, філії, представництва та інші відокремлені підрозділи іноземних підприємств, установ та організацій (у тому числі міжнародні), розташовані на території України.</p> <p>Інвестор (оператор) за угодою про розподіл продукції (у тому числі постійне представництво інвестора-нерезидента), що використовує працю фізичних осіб, найнятих на роботу в Україні на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством, чи за цивільно-правовими договорами.</p>	<p>Сума нарахованої кожній застрахованій особі заробітної плати за видами виплат, які включають основну та додаткову зарплату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у т. ч. в натуральній формі, відповідно до Закону про оплату праці та суму винагороди фізичним особам за виконання робіт (надання послуг) за цивільноправовими договорами</p>	<p>22%</p>

Платники, база нарахування та розміри ЄСВ

Платники єдиного внеску	База нарахування	Розмір
<p>Підприємства, установи, організації, фізичні особи, які використовують найману працю, військові частини та органи, які виплачують грошове забезпечення, допомогу по тимчасовій непрацездатності, допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами, допомогу, надбавку або компенсацію відповідно до законодавства для таких осіб:</p> <ul style="list-style-type: none">– військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової військової служби), поліцейських, осіб рядового і начальницького складу, у тому числі тих, які проходять військову службу під час особливого періоду, визначеного законами України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію" та "Про військовий обов'язок і військову службу"	Сума грошового забезпечення	22%

Платники, база нарахування та розміри ЄСВ

Платники єдиного внеску	База нарахування	Розмір
<p>– осіб, які отримують допомогу по тимчасовій непрацездатності, перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами і отримують допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами;</p>	<p>Сума оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності, що здійснюється за рахунок коштів роботодавця, та допомоги по тимчасовій непрацездатності, допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами</p>	<p>22%</p>

Платники, база нарахування та розміри ЄСВ

Платники єдиного внеску	База нарахування	Розмір
<p>– патронатних вихователів, батьків-вихователів дитячих будинків сімейного типу, прийомних батьків, якщо вони отримують грошове забезпечення відповідно до законодавства</p>	<p>Сума грошового забезпечення</p>	<p>22%</p>

Платники, база нарахування та розміри ЄСВ

Платники єдиного внеску	База нарахування	Розмір
– осіб, які проходять строкову військову службу у Збройних Силах України, інших утворених відповідно до закону військових формуваннях, Службі безпеки України та службу в органах і підрозділах цивільного захисту	Сума грошового забезпечення	22%

Платники, база нарахування та розміри ЄСВ

Платники єдиного внеску	База нарахування	Розмір
<p>– осіб, які доглядають за дитиною до досягнення нею трирічного віку та відповідно до закону отримують допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та/або при народженні дитини, усиновленні дитини;</p>	Сума допомоги	22%

Платники, база нарахування та розміри ЄСВ

Платники єдиного внеску	База нарахування	Розмір
<p>– одного з непрацюючих працездатних батьків, усиновителів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів, які фактично здійснюють догляд за дитиною з інвалідністю, дитиною, хворою на тяжке перинатальне ураження нервової системи, тяжку вроджену ваду розвитку, рідкісне орфанне захворювання, онкологічне, онкогематологічне захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкий психічний розлад, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гостре або хронічне захворювання нирок IV ступеня, за дитиною, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, якій не встановлено інвалідність, а також непрацюючих працездатних осіб, які здійснюють догляд за особою з інвалідністю I групи або за особою похилого віку, яка за висновком медичного закладу потребує постійного стороннього догляду або досягла 80-річного віку, якщо такі непрацюючі працездатні особи отримують допомогу, надбавку або компенсацію відповідно до законодавства;</p>	Сума допомоги або компенсації	22%

Платники, база нарахування та розміри ЄСВ

Платники єдиного внеску	База нарахування	Розмір
<p>Фізичні особи - підприємці, які обрали загальну систему оподаткування.</p> <p>Особи, які провадять незалежну професійну діяльність, а саме наукову, літературну, артистичну, художню, освітню або викладацьку, а також медичну, юридичну практику, в тому числі адвокатську, нотаріальну діяльність, або особи, які провадять релігійну (місіонерську) діяльність, іншу подібну діяльність та отримують дохід від цієї діяльності</p>	Сума доходу (прибутку), отриманого від діяльності, що підлягає обкладенню ПДФО	22%

Платники, база нарахування та розміри ЄСВ

Платники єдиного внеску	База нарахування	Розмір
<ul style="list-style-type: none">- Фізичні особи – підприємці, які обрали спрощену систему оподаткування .- Особи, які беруть добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування	Суми, що визначаються такими платниками самостійно для себе	22%
Члени фермерського господарства , якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню на інших підставах	Сума доходу (прибутку), отриманого від діяльності, що підлягає обкладенню ПДФО	22%

Платники, база нарахування та розміри єдиного внеску на соціальне страхування

Платники єдиного внеску	База нарахування	Розмір
<p>Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері зовнішніх зносин, уповноважений орган центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики з питань національної безпеки у воєнній сфері, сфері оборони і військового будівництва у мирний час та особливий період, - за непрацюючого іншого з подружжя працівника дипломатичної служби, який перебуває за кордоном за місцем довготермінового відрядження такого працівника.</p>	<p>Суми, що визначаються в порядку встановленому КМУ</p>	<p>22%</p>

Платники, база нарахування та розміри єдиного внеску на соціальне страхування

Платники єдиного внеску	База нарахування	Розмір
Підприємства, установи і організації, фізичні особи - підприємці, у тому числі ті, які обрали спрощену систему оподаткування, в яких працюють особи з інвалідністю.	Сума нарахованої заробітної плати працюючих осіб з інвалідністю за видами виплат, які включають основну та додаткову зарплату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у т. ч. в натуральній формі, відповідно до Закону про оплату праці, та суми оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності, що здійснюється за рахунок коштів роботодавця, та допомоги з тимчасової непрацездатності для працюючих осіб з інвалідністю*	8,41%
Підприємства та організації громадських організацій осіб з інвалідністю, в яких кількість осіб з інвалідністю становить не менш як 50 % загальної чисельності працюючих, і за умови, що фонд оплати праці таких осіб з інвалідністю становить не менш як 25 % суми витрат на оплату праці.		5,5%
Підприємства та організації всеукраїнських громадських організацій осіб з інвалідністю, зокрема товариств УТОГ та УТОС, в яких кількість осіб з інвалідністю становить не менш як 50 % загальної чисельності працюючих, і за умови, що фонд оплати праці таких осіб з інвалідністю становить не менш як 25 % суми витрат на оплату праці.		5,3%

* Останнім асом виникають проблеми з наданням нових довідок МСЕК. МОЗ роз'яснює, що до кінця дії воєнного стану та 6 місяців після його припинення/скасування інвалідність продовжується автоматично без перекомісії

Платники, база нарахування та розміри єдиного внеску на соціальне страхування

Платники єдиного внеску	База нарахування	Розмір
<p>Єдиний внесок для платника - резидента Дія Сіті, який у календарному місяці відповідав вимогам, визначеним пунктами 2, 3 частини першої, пунктом 10 частини другої статті 5 Закону України "Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні"</p>	<ul style="list-style-type: none">○ на суму нарахованої кожній застрахованій особі заробітної плати за видами виплат, які включають основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, що визначаються відповідно до Закону України «Про оплату праці»○ на суму винагороди фізичним особам за виконання робіт (надання послуг) за гіг-контрактами, укладеними у порядку, передбаченому Законом України "Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні"	<p>Не менше мінімального страхового внеску та не більше максимальної величини бази нарахування ЄСВ</p>

ПЕРЕЛІК видів виплат, що здійснюються за рахунок коштів роботодавців, на які не нараховується ЄСВ

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1170-2010-%D0%BF#Text>

I. Виплати, які здійснюються у грошовій формі	
1.1	Соціальні допомоги та виплати, встановлені колективним договором (працівникам, які перебувають у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, на народження дитини, сім'ям з неповнолітніми дітьми тощо).
1.2	Одноразова допомога працівникам, які виходять на пенсію згідно із законодавством та колективними договорами (включаючи грошову допомогу державним службовцям та науковим (науково-педагогічним) працівникам), військовослужбовцям при звільненні з військової служби.
1.3	Надбавки та доплати до державних пенсій працюючим пенсіонерам.
1.4	Вихідна допомога у разі припинення трудового договору.
1.5	Відшкодування, нараховані працівникам за час затримки розрахунку при звільненні.
1.6	Витрати на відрядження, а саме: добові (у повному обсязі), вартість проїзду, витрати на наймання житлового приміщення. Компенсаційні виплати та добові, які виплачуються у разі переїзду на роботу в іншу місцевість згідно із законодавством.
1.7	Виплати в установленому розмірі особам, які потерпіли від Чорнобильської катастрофи (крім надбавок та доплат до тарифних ставок (окладів, посадових окладів) у розмірах, передбачених законодавством, за роботу на територіях радіоактивного забруднення, оплата додаткових відпусток, що надаються відповідно до Закону України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи")

I. Виплати, які здійснюються у грошовій формі

1.8	Компенсація моральної шкоди працівникам, що виплачується за рішенням суду.
1.9	Винагорода, що сплачується за авторським договором на створення та використання творів науки, літератури та мистецтва, крім гонорару штатним працівникам редакцій газет, журналів, інших засобів масової інформації, видавництв, установ мистецтва та (або) оплата їх праці, що нараховується за ставками (розцінками) авторської (постановочної) винагороди, нарахованої на відповідному підприємстві. Винагороди за відкриття, винаходи та раціоналізаторські пропозиції та їх використання.
1.10	Надбавки (польове забезпечення) до тарифних ставок і посадових окладів працівників, що направляються для виконання монтажних, налагоджувальних, ремонтних і будівельних робіт, і працівників, робота яких виконується вахтовим методом, постійно проводиться в дорозі або має роз'їзний (пересувний) характер, у визначених законодавством розмірах.
1.11	Компенсації працівникам за використання для потреб виробництва власного інструмента та особистого транспорту.
1.12	Довічна плата за звання дійсного члена та члена-кореспондента академії наук.
1.13	Позики, видані працівникам для поліпшення житлових умов, на індивідуальне будівництво, заведення домашнього господарства.
1.14	Матеріальна допомога разового характеру, що надається окремим працівникам у зв'язку із сімейними обставинами, на оплату лікування, оздоровлення дітей, поховання.
1.15	Допомога, що виплачується молодим спеціалістам під час відпустки після закінчення навчального закладу.

II. Виплати, які надаються в натуральній або грошовій формі

2.1	Вартість вугілля та вугільних брикетів, безоплатно наданих працівникам в обсягах та за переліком професій, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2004 р. N 462 "Деякі питання обкладення податком з доходів фізичних осіб вартості безоплатно наданих вугілля та вугільних брикетів" (Офіційний вісник України, 2004 р., N 15, ст. 1039), або виплата грошової компенсації вартості такого вугілля та вугільних брикетів.
2.2	Платіж згідно з договорами добровільного медичного та пенсійного страхування працівників і членів їх сімей.
2.3	Витрати на колективне харчування плавскладу річкового, морського та рибпромислового флоту, а також харчування льотного складу цивільної авіації під час виконання завдань польоту, що можуть бути прирівняні до добових витрат, що виплачуються у разі відрядження.
2.4	Витрати на харчування учасників спортивних заходів, у тому числі суддів, на час перебування на спортивних змаганнях та навчально-тренувальних зборах у межах установлених норм.
2.5	Відшкодування працівникам витрат на придбання ними спецодягу та інших засобів індивідуального захисту в разі невидачі їх роботодавцем або вартість виданого згідно з діючими нормами спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту, мийних та знешкоджувальних засобів, молока та лікувально-профілактичного харчування.
2.6	Вартість придбаних роботодавцем проїзних квитків, що персонально не розподіляються між працівниками, а видаються їм у разі потреби для виконання виробничих завдань (у зв'язку із специфікою роботи).
2.5	Витрати на перевезення працівників до місця роботи як власним, так і орендованим транспортом (крім оплати праці водіїв).
2.8	Вартість подарунків до свят і квитків на видовищні заходи для дітей працівників.

II. Виплати, які надаються в натуральній або грошовій формі

2.9	<p>Витрати на підготовку та перепідготовку кадрів (крім суми заробітної плати, що зберігається за основним місцем роботи працівників, за час їх навчання з відривом від виробництва в системі підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів), а саме:</p> <p>витрати на оплату навчання працівників у вищих навчальних закладах та установах підвищення кваліфікації, професійної підготовки та перепідготовки кадрів;</p> <p>стипендії слухачам підготовчих відділень, студентам, аспірантам, направленим підприємствами на навчання з відривом від виробництва у вищі навчальні заклади;</p> <p>витрати, пов'язані з організацією навчального процесу (придбання навчального матеріалу, оренда приміщень)</p>
2.10	<p>Витрати на проведення культурно-освітніх і оздоровчих заходів та утримання громадських служб (крім оплати праці працівників, які їх обслуговують).</p> <p>Витрати на благоустрій садівничих товариств (будівництво шляхів, енерго- та водопостачання, осушення та інші витрати загального характеру), будівництво гаражів для працівників.</p>
2.11	<p>Витрати на платне навчання працівників і членів їх сімей, не пов'язане з виробничою необхідністю, згідно з договором між підприємством та навчальним закладом.</p>
2.12	<p>Вартість житла, переданого у власність працівникам.</p>
2.13	<p>Витрати на оплату послуг з лікування працівників, які були надані установами охорони здоров'я.</p>
2.14	<p>Доходи за акціями та інші доходи від участі працівників у власності підприємства (дивіденди, відсотки, виплати за паями), а також доходи від здавання в оренду землі.</p>

База нарахування ЄСВ

При визначенні бази нарахування єдиного внеску (далі ЄСВ) потрібно обов'язково врахувати, що:

- база нарахування ЄСВ не зменшується на суму податків та інших обов'язкових платежів, які з неї сплачуються, і на суми відрахувань, що здійснюються відповідно до закону або за договорами позики, придбання товарів і виплат на інші цілі за дорученням отримувача;
- ЄСВ нараховується незалежно від джерел фінансування доходів, що включаються до бази нарахування внеску, форми, порядку, місця виплати й використання, а також від того, чи виплачено такі суми фактично після їх нарахування до сплати.

Максимальна база нарахування ЄСВ

15 мінімальних заробітних плат

Максимальна база для нарахування ЄСВ з **1 січня по 31 березня 2024 року становить 106 500 грн**, з квітня по грудень 2024 року - **120 000 грн**.

Наприклад, якщо у працівника нарахована зарплата становить 110 000 грн, то:

у березні за ним ЄСВ треба нарахувати:

$$106\,500 \times 22\% = \mathbf{23\,430 \text{ грн;}}$$

з квітня:

$$110\,000 \times 22\% = \mathbf{24\,200 \text{ грн}}$$

Мінімальний ЄСВ

З 1 січня 2015 роботодавці зобов'язані сплачувати розмір ЄСВ *не меншій, ніж мінімальний* (розмір якого розраховується виходячи з мінімальної заробітної плати), незалежно від суми нарахованої заробітної плати.

Мінімальна база нарахування ЄСВ

Мінімальний страховий внесок з ЄСВ, нараховується від розміру мінімальної заробітної плати:

Наприклад, ФОП, які обрали спрощену систему оподаткування незалежно від обраної групи, повинні щомісячно сплачувати ЄСВ не менше ніж у мінімальному розмірі незалежно від доходу

ГРАНИЧНІ РОЗМІРИ ЄСВ 2024

Період	Максимальна		Мінімальна	
	база ЄСВ, грн	сума ЄСВ, грн	база ЄСВ, грн	сума ЄСВ, грн
01.01.2024 – 31.03.2024	106 500 (=7100×15)	23430 грн (=106500×0,22)	7100	1562 (=7100×0,22)
01.04.2024- 31.12.2024	120 000 (=8000×15)	26400 грн (=120000×0,22)	8000	1760 (=8000×0,22)

Застосовуємо мінімальну базу нарахування ЄСВ у наступних ситуаціях:

- зарплата + лікарняні
- зарплата + відпускні
- зарплата + оплата за цивільно-правовими договорами
- зарплата (основна робота) + зарплата (внутрішнє сумісництво)
- зарплата на повну ставку
- зарплата на неповну ставку

Якщо працівник працює за **внутрішнім сумісництвом** в одній установі, то розраховується загальна сума всіх виплат по ньому й порівнюється з мінімальною базою.

Алгоритм розрахунку мінімального ЄСВ

В усіх випадках застосування мінімальної бази нарахування ЄСВ :

- спочатку нараховуємо єдиний соціальний внесок на фактичну суму доходу (наприклад, нараховано зарплату за неповну ставку в розмірі 4000 грн., ЄСВ = $4000 \text{ грн.} * 22 \% / 100 \% = 880$);
- визначаємо різницю між мінімальною зарплатою і цим доходом працівника ($8000 - 4000 = 4000$);
- нараховуємо ЄСВ також на обчислену суму різниці ($4000 * 22 \% / 100 \% = 880$ грн.).

Виключення (дозволено нараховувати ЄСВ на суму фактичної зарплати (доходу))

1) ЄСВ нараховують на доходи, отримані не за основним місцем роботи - зарплата зовнішнього сумісника, оплата за ЦПД особі, яка на працює в установі (“зі сторони”);

2) до бази нарахування ЄСВ працівника застосовують пільгові ставки ЄСВ (8,41 %; 5,3 %; 5,5 %) - зарплата особи з інвалідністю;

3) Навіть якщо працівник основний і до його доходів застосовуємо ставку ЄСВ 22 %, **вимогу про сплату ЄСВ з МЗП не виконуємо:**

— у місяці прийняття/звільнення працівника, якщо він відпрацював не всі робочі дні в такому місяці згідно з графіком роботи (прийнятий на роботу не з 1-го числа місяця або звільнений з роботи не останнім числом місяця, в т.ч. зарплата працівника, який спочатку був звільнений, а потім протягом місяця заново прийнятий);

— у будь-якому місяці, якщо база нарахування ЄСВ дорівнює нулю (працівник увесь місяць перебував у відпустці за свій рахунок чи з ним призупинено трудовий договір і дохід не нараховувався).

4) при нарахуванні зарплати працівникам за трудовим договором з нефіксованим робочим часом.

Приклад

Іваненку В.В. у березні 2024 р. нарахували заробітну плату у розмірі 7500,00 грн. Яку суму ЄСВ підприємство повинно сплатити за Іваненка В.В. та скільки заробітної плати він отримає?

1. Ставка **ЄСВ** складає 22% (проте, цю суму сплачує підприємство самостійно):

$$7500,00 \times 22\% = \mathbf{1650,00} \text{ грн.}$$

2. **Податок на доходи фізичних осіб** становить 18% (відраховується з заробітної плати):

$$7500 \times 18\% = \mathbf{1350,00} \text{ грн.}$$

3. **Військовий збір** 1,5 % (на період військового стану) (відраховується з заробітної плати):

$$7500 \times 1,5 \% = \mathbf{112,5} \text{ грн.}$$

$$4. 7500,00 - 1350,00 - 112,5 = 6037,5 \text{ грн.}$$

Відповідь: За Іваненка В.В. підприємство сплатить 1650,00 грн. ЄСВ, 1350 грн. ПДФО та 112,5 грн. ВЗ та виплатить працівнику 6037,5 грн. заробітної плати.

Порядок сплати ЄСВ

- Єдиний внесок сплачується шляхом перерахування платником безготівкових коштів з його банківського рахунку або на єдиний рахунок.
- Платники, які не мають банківського рахунку або не використовують єдиний рахунок, сплачують внесок шляхом готівкових розрахунків через банки чи відділення зв'язку.
- Платники єдиного внеску, крім платників, зазначених у пунктах 4, 5 та частини першої статті 4 Закону, зобов'язані сплачувати єдиний внесок, нарахований за календарний місяць, не пізніше 20 числа наступного місяця, крім гірничих підприємств, які зобов'язані сплачувати єдиний внесок, нарахований за календарний місяць, не пізніше 28 числа наступного місяця.

Строки сплати ЄСВ

до 20-го числа наступного місяця – сплачуємо ЄСВ, який нарахований за відповідний календарний місяць, якщо зарплата була невиплачена, наприклад депонована або ж нарахування лікарняних за минулий місяць;

під час кожної виплати – якщо виплачуємо зарплату, лікарняні, відпускні, премії, винагороди чи інші виплати, на які нараховуємо ЄСВ.

Строки сплати ЄСВ

Категорія платника ЄСВ (страхувальника)	За кого сплачує	Періодичність	Строки сплати
Фізособо-підприємець	За себе	Щокварталу	Із 1 по 20 число місяця, наступного за кварталом, за який сплачується єдиний внесок
- у т. ч. у разі припинення підприємницької діяльності	За себе	Одноразово	Протягом 30 календарних днів (к. дн.) з дня проведення державної реєстрації припинення підприємницької діяльності
Особа, яка провадить незалежну професійну діяльність	За себе	Щокварталу	Із 1 по 20 число місяця, наступного за кварталом, за який сплачується єдиний внесок
Член фермерського господарства	За себе	Одноразово	Протягом 30 к. дн. з дня подання до органу ДПС заяви про зняття з обліку платника ЄСВ

Строки сплати ЄСВ

Категорія платника ЄСВ (страхувальника)	За кого сплачує	Періодичність	Строки сплати
Особа, яка бере добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування	За себе	Щомісяця	Із 1 по 20 число місяця, наступного за місяцем, за який нараховано ЄСВ
		Одноразово	Строк сплати ЄСВ за минулі місяці визначено у договорі
Районні (міські) управління праці та соціального захисту населення	За осіб, які отримують допомогу, надбавки, компенсації	Щомісяця	Під час кожної виплати допомоги, надбавки, компенсації та у період з 1 по 20 число місяця, наступного за звітним

Строки сплати ЄСВ

Категорія платника ЄСВ (страхувальника)	За кого сплачує	Періодичність	Строки сплати
Роботодавці з числа: підприємств, установ, організацій, фізосіб-підприємців тощо	За найманих працівників, осіб, які працюють за договорами ЦПХ	Щомісяця	Під час кожної виплати авансу, зарплати та у період з 1 по 20 число місяця, наступного за звітним
гірничих підприємств			Під час кожної виплати авансу, зарплати та у період з 1 по 28 число місяця, наступного за звітним
Військові частини та органи, які виплачують грошове забезпечення	За осіб, які отримують грошове забезпечення	Щомісяця	Під час кожної виплати грошового забезпечення та у період з 1 по 20 число місяця, наступного за звітним
	За осіб, які проходять строкову військову службу		

Днем сплати єдиного внеску вважається:

1) у разі перерахування сум єдиного внеску з рахунку платника на відповідні рахунки податкового органу або на єдиний рахунок - день списання банком або центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, суми платежу з рахунку платника незалежно від часу її зарахування на вказані рахунки;

2) у разі сплати єдиного внеску готівкою - день прийняття до виконання банком або іншою установою - членом платіжної системи документа на переказ готівки разом із сумою коштів у готівковій формі;

3) у разі сплати єдиного внеску в іноземній валюті - день надходження коштів на відповідні рахунки податкових органів, відкриті в центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

Виплати у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

Порядок фінансування страхувальників для надання матеріального забезпечення застрахованим особам у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та окремих виплат потерпілим на виробництві за рахунок коштів Фонду соціального страхування України

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0012890-18#Text>

Визначає механізм та умови фінансування страхувальників для надання за рахунок коштів Фонду соціального страхування України:

1) матеріального забезпечення у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності застрахованим особам, за такими видами:

- допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною);
- допомога по вагітності та пологах;
- допомога на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли від нещасного випадку на виробництві).

2) виплат потерпілим на виробництві за такими видами:

- допомога по тимчасовій непрацездатності, яка настала внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання;
- виплата при тимчасовому переведенні потерпілого на легшу, нижчеоплачувану роботу;
- відшкодування вартості поховання потерпілого та пов'язаних з цим ритуальних послуг.

Призначення та виплата допомоги з тимчасової втрати працездатності (алгоритм дій)

- Крок 1. Прийняття рішення про призначення допомоги комісією (уповноваженим) із соціального страхування підприємства
- Крок 2. Розрахунок допомоги
- Крок 3. Заповнення і подання Заяви-розрахунка
- Крок 4. Надходження фінансування з Фонду
- Крок 5. Виплата допомоги

Документальне оформлення матеріальної допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

У разі настання у застрахованої особи страхового випадку, пов'язаного з тимчасовою втратою працездатності, комісія (уповноважений) із соціального страхування підприємства, з урахуванням вимог Положення про комісію (уповноваженого) із страхування з тимчасової втрати працездатності, на підставі поданих документів, приймає рішення про призначення матеріального забезпечення застрахованій особі.

На підставі рішення комісії (уповноваженого) із соціального страхування підприємства про призначення матеріального забезпечення страхувальник нараховує суми матеріального забезпечення та **оформлює заяву розрахунок**, яка повинна бути передана до робочих органів виконавчої дирекції Фонду **не пізніше 5 робочих днів з дати прийняття комісією такого рішення.**

Заява-розрахунок

- ❖ Страхувальник подає **заяву-розрахунок** до робочого органу виконавчої дирекції Фонду або його відділення за своїм місцезнаходженням чи місцем проживання в паперовому вигляді особисто до робочого органу виконавчої дирекції Фонду або його відділення, або надсилається в електронному вигляді із застосуванням електронного цифрового підпису.
- ❖ Заява-розрахунок готується у двох примірниках, один з яких разом із наданими застрахованими особами документами, на підставі яких призначається матеріальне забезпечення та окремі виплати потерпілим на виробництві (членам їх сімей), **зберігається у страхувальника, а другий подається до робочого органу виконавчої дирекції Фонду або його відділення.**
- ❖ У разі подання документа **в електронному вигляді** із застосуванням електронного цифрового підпису роздрукована заява-розрахунок разом із наданими застрахованими особами документами, на підставі яких призначались окремі виплати та матеріальне забезпечення, **зберігається у страхувальника.**

Рішення

Робочий орган виконавчої дирекції Фонду або його відділення після надходження заяви-розрахунку здійснює перевірку інформації, наведеної у ній:

- перевіряє правильність заповнення реквізитів,
- наявність даних про страхувальника в Державному реєстрі загальнообов'язкового державного соціального страхування,
- дані про сплату ним єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування,
- наявність у Фонді зареєстрованого нещасного випадку або профзахворювання (у разі проведення виплат потерпілим на виробництві (членам їх сімей),
- правильності нарахування виплат.

У разі відсутності зауважень **протягом десяти робочих днів** здійснює фінансування сум, зазначених у заяві-розрахунку.

Повідомлення про проведення виплат

Після проведення виплат за рахунок коштів Фонду страхувальник надсилає **повідомлення про проведення виплат.**

Повідомлення може бути надіслано в електронному вигляді з використанням електронного цифрового підпису або надіслано листом з повідомленням, або надано безпосередньо до робочого органу виконавчої дирекції Фонду чи його відділення.

Повідомлення надсилається страхувальником **протягом місяця з дня проведення виплат.**

Якщо сума отриманих страхувальником від Фонду страхових коштів перевищує фактичні витрати на проведення виплат за рахунок коштів Фонду, невикористані страхові кошти **протягом трьох робочих днів** повертаються страхувальником на рахунок робочого органу виконавчої дирекції Фонду або його відділення, з якого надійшло фінансування, та листом **надсилається пояснення причин повернення коштів.**

Документи, необхідні для призначення матеріального забезпечення за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

1. Підставою для призначення допомоги по тимчасовій непрацездатності, по вагітності та пологах є виданий у встановленому порядку *листок непрацездатності*. У разі роботи за сумісництвом, за трудовим договором (контрактом) одночасно із здійсненням підприємницької чи іншої діяльності підставою для призначення допомоги є копія листка непрацездатності, засвідчена підписом керівника і печаткою (за наявності) за основним місцем роботи. Для застрахованих осіб, які одночасно здійснюють підприємницьку та іншу діяльність і не працюють на умовах трудового договору (контракту), копію листка непрацездатності засвідчує установа охорони здоров'я, яка його видає.

2. Для призначення допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 % на підставі пільги - додають копії відповідних посвідчень або інші документи, які підтверджують право на пільгу.

Документи, необхідні для призначення матеріального забезпечення за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

3. **Допомога на поховання застрахованої особи** призначається сім'ї померлого або особі, яка здійснила поховання, на підставі свідоцтва про смерть, виданого центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації актів громадянського стану, виконавчим органом сільської, селищної чи міської (крім міст обласного значення) ради.

4. **Допомога на поховання члена сім'ї застрахованої особи** призначається застрахованій особі на підставі свідоцтва про смерть, виданого центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації актів громадянського стану, виконавчим органом сільської, селищної чи міської (крім міст обласного значення) ради, та довідки з місця проживання про перебування померлого члена сім'ї на утриманні застрахованої особи.

Підстави для видачі листка непрацездатності та терміни, на які він видається

Страховий випадок	Тривалість тимчасової непрацездатності	Примітки
Тимчасова непрацездатність у наслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві	Увесь період тимчасової непрацездатності до її відновлення або до встановлення групи інвалідності медикосоціальною експертною комісією (МСЕК)	Перші п'ять днів тимчасової непрацездатності лікарня ний оплачуються за рахунок коштів підприємства, установи, організації, за правилами, встановленими Порядком № 440 (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2015-%D0%BF) починаючи з шостого дня – за рахунок коштів Фонду соціального страхування України*

Підстави для видачі листка непрацездатності та терміни, на які він видається

Страховий випадок	Тривалість тимчасової непрацездатності	Примітки
Необхідність догляду за хворою дитиною віком до 14 років**	<ul style="list-style-type: none"> • Не більше 14 календарних днів; • увесь час перебування у стаціонарі разом із хворою дитиною віком до 14 років; • увесь період хвороби, включаючи санаторно-курортне лікування, дитини, яка є постраждалою внаслідок аварії на ЧАЕС або інфікованою вірусом імунодефіциту людини (СНІД) 	Лікарняний оплачується з першого дня за рахунок коштів Фонду
Необхідність догляду за дорослим членом сім'ї та хворою дитиною, старшою 14 років	До 3 днів (залежно від тяжкості перебігу захворювання та побутових умов термін може бути продовжений за рішенням ЛКК або головного лікаря, але не більше 7 календарних днів)	Лікарняний оплачується з першого дня за рахунок коштів Фонду

Підстави для видачі листка непрацездатності та терміни, на які він видається

Страховий випадок	Тривалість тимчасової непрацездатності	Примітки
Необхідність догляду за дитиною віком до 3 років або особою з інвалідністю віком до 18 років у разі хвороби матері чи іншої особи, яка доглядає за цією дитиною	Увесь період захворювання матері	Лікарняний надається і оплачується застрахованій особі, яка здійснює догляд за дитиною, з першого дня захворювання матері за рахунок коштів Фонду
Карантин, накладений органами санітарно-епідеміологічної служби	Увесь час відсутності на роботі	Допомога з ТВП надається з першого дня карантину за рахунок коштів Фонду

Підстави для видачі листка непрацездатності та терміни, на які він видається

Страховий випадок	Тривалість тимчасової непрацездатності	Примітки
Тимчасове переведення застрахованої особи відповідно до медичного висновку на легшу, нижчеоплачувану роботу	Не більше 2 місяців	Допомога надається за рахунок коштів Фонду з першого дня за час такої роботи в розмірі, який разом із заробітком за тимчасово виконувану роботу не може перевищувати суми повного заробітку до часу переведення
Протезування з поміщенням у стаціонар протезно-ортопедичного підприємства	Увесь період перебування у протезно-ортопедичному підприємстві з урахуванням часу на проїзд до протезно-ортопедичного підприємства і назад	Надається з першого дня перебування у стаціонарі протезно-ортопедичного підприємства за рахунок коштів Фонду

Підстави для видачі листка непрацездатності та терміни, на які він видається

Страховий випадок	Тривалість тимчасової непрацездатності	Примітки
Санаторно-курортне лікування	Увесь термін лікування та проїзду до санаторію і назад, але з урахуванням тривалості щорічної (основної та додаткової) відпустки	Допомога з ТВП надається за весь час перебування у санаторно-курортному закладі особі, яка направляється безпосередньо із стаціонару лікувального закладу Допомога з ТВП особі, яка виховує дитину-інваліда віком до 18 років, надається за наявності медичного висновку про необхідність стороннього догляду за нею

- **Застрахованим інвалідам, які працюють на підприємствах та в організаціях товариств УТОГ і УТОС, допомога з ТВП виплачується за рахунок Фонду починаючи з першого дня непрацездатності (п.3 ч. 2 ст. 22 Закону № 1105).*
- *** Якщо в сім'ї хворіють двоє або більше дітей одночасно, то для догляду за ними видається один листок непрацездатності. У разі виникнення захворювання у дітей в різний час листок непрацездатності видається в кожному випадку окремо (п. 3.5 Інструкції № 455).*

Розмір допомоги при розрахунку за листком непрацездатності в залежності від страхового стажу

Розмір страхового стажу	Розмір допомоги (у відсотках до середньої заробітної плати особи)	Отримувачі допомоги
Допомога по тимчасовій непрацездатності		
До трьох років	50%	Особи, які застраховані у Фонді соціального страхування (ст. 24 Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.99 р. № 1105-XIV)
Від трьох до п'яти років	60%	
Від п'яти до восьми років	70%	
Понад вісім років	100%	

Розмір допомоги при розрахунку за листком непрацездатності в залежності від страхового стажу

Розмір страхового стажу	Розмір допомоги (у відсотках до середньої заробітної плати особи)	Отримувачі допомоги
Незалежно від страхового випадку	100%	<p>Особи, які застраховані у Фонді соціального страхування (ст. 24 Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.99 р. № 1105-XIV) Громадяни, віднесені до 1–3 категорій осіб*, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, відповідно до ст. 14 Закону «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»</p>
		<p>Один з батьків або особа, що їх замінює та доглядає за хворою дитиною віком до 14 років, яка постраждала від Чорнобильської катастрофи п. 2 ст. 30 Закону «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»</p>
		<p>Ветерани війни, постраждалі учасники Революції Гідності та особи, на яких поширюється чинність п. 11 ст. 12 Закону «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»</p>

Розмір допомоги при розрахунку за листком непрацездатності в залежності від страхового стажу

Розмір страхового стажу	Розмір допомоги (у відсотках до середньої заробітної плати особи)	Отримувачі допомоги
Незалежно від страхового випадку	100%	Донори, які мають право на пільгу, передбачену ст. 10 Закону України «Про донорство крові та її компонентів»
		Діти війни відповідно до абз. 4 ст. 5 Закону «Про соціальний захист дітей війни
		Особи, реабілітовані відповідно до Закону України "Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917 - 1991 років", із числа тих, яких було піддано репресіям у формі (формах) позбавлення волі (ув'язнення) або обмеження волі чи примусового безпідставного поміщення здорової людини до психіатричного закладу за рішенням позасудового або іншого репресивного органу

Розмір допомоги при розрахунку за листком непрацездатності в залежності від страхового стажу

Розмір страхового стажу	Розмір допомоги (у відсотках до середньої заробітної плати особи)	Отримувачі допомоги
Допомога по вагітності та пологах		
Незалежно від страхового стажу	100 %	Особи, які застраховані у Фонді соціального страхування (ст. 26 Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.99 р. № 1105-XIV)

Обчислення суми допомоги по тимчасовій непрацездатності

Для обчислення суми допомоги по тимчасовій непрацездатності можна скористатися наступною формулою:

$$П = З_{ср} \times С \times К_{кд}, \text{ де:}$$

П – сума допомоги;

З_{ср} – середньоденний заробіток за останній рік;

К_{кд} – кількість календарних днів, що припадають на період непрацездатності;

С – відсоток оплати лікарняного залежно від стажу.

Приклад

Працівник хворів із 03.06.2024 до 15.06.2024. За розрахунковий період (червень 2023 – травень 2023 року) йому нараховано 320 000 грн зарплати згідно з окладом. Страховий стаж працівника становить 5 років 7 місяців (відсоток оплати лікарняного — 70%). Не відпрацьованих із поважних причин днів у розрахунковому періоді не було. Страховий стаж за останні 12 календарних місяців роботи – більше шести місяців.

Середньоденна зарплата дорівнює: $320\,000 \text{ грн.} \div 365 \text{ к.дн.} = 876,71 \text{ грн.}$

Сума лікарняних за рахунок коштів роботодавця:

$876,71 \text{ грн.} \times 5 \text{ к.дн} \times 70\% = 4383,55 \text{ грн.}$ В обліку Дебет Витрати К 66

Сума лікарняних за рахунок коштів Фонду соцстрахування:

$876,71 \text{ грн.} \times 8 \text{ к.дн} \times 70\% = 4909,58 \text{ грн.}$ В обліку Д 65 К 66

Отже, загальна сума допомоги становитиме: $4383,55 \text{ грн.} + 4909,58 \text{ грн.} = 9293,13 \text{ грн.}$

В обліку Д 66 К 30, 31

Середньоденна заробітна плата

Середньоденна заробітна плата (середній заробіток) — це основа для розрахунку багатьох виплат у складі заробітної плати. Законодавство гарантує працівникам збереження та розрахунок середнього заробітку для відрядження, лікарняних, курсів підвищення кваліфікації, відпускних, для обчисленні певних видів допомог тощо.

Для різних виплат — різні підходи обчислення середньомісячної заробітної плати!

Середньоденна заробітна плата для оплати лікарняних і декретних

Постанова КМУ «Про обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням» № 1266

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1266-2001-%D0%BF#Text>

Розрахунковий період, за який слід обчислювати середній заробіток, становить 12 календарних місяців, що передують місяцю настання страхового випадку.

Наприклад, якщо працівник іде на лікарняний у вересні 2024 року, то розрахунковим періодом буде вересень 2023-серпень 2024.

Якщо пропрацьовано менше 12 місяців

Якщо ж застрахована особа не пропрацювала в установі навіть 12 місяців, то тоді беремо у розрахунок:

- фактично відпрацьовані календарні місяці (з 1-го до 1-го числа);
- фактично відпрацьовані календарні дні, якщо навіть невідпрацьований один місяць.

Якщо ж раптом особа захворіла у 1-й робочий день, то тоді розрахунковий період для розрахунку не потрібен, так як виплати нараховуються виходячи з посадового окладу (тарифної ставки).

Виключаються дні

Із розрахункового періоду виключайте календарні дні, не відпрацьовані з поважних причин:

- тимчасова непрацездатність (лікарняний);
- відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами;
- відпустка по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку (шестирічного віку за медичним висновком);
- відпустка без збереження заробітної плати.

Місяці розрахункового періоду (з першого до першого числа), в яких застрахована особа не працювала з поважних причин, виключаються з розрахункового періоду!

Зверніть увагу

- при розрахунку лікарняних і декретних календарні дні зайнятості включають і **вихідні, і святкові/неробочі дні**;
- для премій (як разових до певного дня), так і квартальних, річних Порядок № 1266 якихось особливих правил не встановлює, тому вони включаються повністю, якщо місяць їх нарахування потрапив у розрахунковий період. Однак, якщо місяць їх нарахування виключається повністю, то тоді виключаються й такі премії у повному розмірі.

**ВИПЛАТИ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ СЕРЕДНЬОГО ЗАРОБІТКУ ЗА ПОРЯДКОМ № 1266
(для ЛІКАРНЯНИХ І ДЕКРЕТНИХ)**

Входять у розрахунок	Не входять у розрахунок
<ul style="list-style-type: none">•вся заробітна плата, у т.ч. оплата дні відрядження, матеріальна допомога на оздоровлення, премії, відпускні;•виплати за цивільно-правовими договорами (ЦПД)*	<ul style="list-style-type: none">•лікарняні (допомога з тимчасової непрацездатності);•декретні (відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами);•одноразова матеріальна допомога на вирішення соціально-побутових питань;•усі виплати, на які не нараховується ЄСВ. Їх містить постанова КМУ від 22.12.2010 р. № 1170;
<p>* виняток – якщо працівник має ще й реєстрацію ФОП і по такій виплаті за ЦПД сплачує податки самостійно, тобто як підприємець</p>	

Середньоденна заробітна плата для відпускних, відряджень тощо

Порядок обчислення середньої заробітної плати № 100

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF#Text>

середній заробіток слід розраховувати на основі заробітної плати, на яку нараховували ЄСВ.

Наприклад, не включається у розрахунок одноразова матеріальна допомога для вирішення соціально-побутових питань, яка не входить до фонду оплати праці, а тому на неї не нараховується ЄСВ. Однак, матеріальну допомогу на оздоровлення – включаємо, так як вона є частиною зарплати й обкладається ЄСВ.

Період

1. Обчислення середньої заробітної плати для оплати часу відпусток або компенсації за невикористані відпустки проводиться шляхом ділення сумарного заробітку за **останні перед наданням відпустки 12 місяців** або за фактично відпрацьований період (розрахунковий період) на відповідну кількість календарних днів розрахункового періоду. Із розрахунку виключаються святкові та неробочі дні, встановлені законодавством. Отриманий результат множиться на число календарних днів відпустки.

2. У всіх випадках збереження середньої заробітної плати (крім оплати часу відпусток та виплати компенсації за невикористані відпустки) **середня заробітна плата обчислюється виходячи із виплат за останні два календарні місяці роботи**, що передують події, з якою пов'язана відповідна виплата.

ВИПЛАТИ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ СЕРЕДНЬОГО ЗАРОБІТКУ ЗА ПОРЯДКОМ № 100 (для ВІДПУСКНИХ)

Входять у розрахунок	Не входять у розрахунок (винятки з п. 4 Порядку № 100 + виплати, які не входять до фонду оплати праці)
<p>Усі суми, які належать до:</p> <ul style="list-style-type: none"> • заробітної плати, окрім винятків з п. 4 Порядку № 100, у т.ч. оплата днів відрадження, вимушеного прогулу; • лікарняні (допомога з тимчасової непрацездатності), (ост. абз. п. 3 Порядку № 100); • декретні (допомога по вагітності та пологам) (ост. абз. п. 3 Порядку № 100); 	<ul style="list-style-type: none"> • виплати за виконання окремих доручень (одноразового характеру); • одноразові виплати (компенсація за невикористану відпустку, матеріальна допомога, допомога працівникам, які виходять на пенсію, вихідна допомога тощо); • компенсаційні виплати на відрадження і переведення (добові, оплата за проїзд, витрати на наймання житла, підйомні, надбавки, що виплачують замість добових); • грошові і речові винагороди за призові місця на змаганнях, оглядах, конкурсах тощо; • пенсії, державна допомога, соціальні та компенсаційні виплати; • виплати, пов'язані з ювілейними датами, днем народження, за довголітню і бездоганну трудову діяльність, активну громадську роботу тощо; • заробітна плата на роботі за сумісництвом (за винятком працівників, для яких середній заробіток включається відповідно до чинного законодавства); • суми відшкодування шкоди, заподіяної працівникові каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я; • компенсація працівникам втрати частини заробітної плати у зв'язку з порушенням термінів її виплат; • зарплата, яка нарахована за час роботи у виборчих комісіях, комісіях всеукраїнського референдуму; • винагороди державним виконавцям; • грошова винагорода за сумлінну працю та зразкове виконання службових обов'язків
	<p>премії за:</p> <ul style="list-style-type: none"> • результатами щорічного оцінювання службової діяльності; • винаходи та раціоналізаторські пропозиції; • сприяння впровадженню винаходів і раціоналізаторських пропозицій; • впровадження нової техніки і технології; • збирання і здавання брухту чорних, кольорових і дорогоцінних металів; • збирання і здавання на відновлення відпрацьованих деталей машин, автомобільних шин; • введення в дію виробничих потужностей та об'єктів будівництва
	<p>• виплати за цивільно-правовими договорами (ЦПД), так як це не зарплата</p>

ВИПЛАТИ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ СЕРЕДНЬОГО ЗАРОБІТКУ
(для оплати днів ВІДРЯДЖЕННЯ та інших випадків збереження середнього заробітку)

Входять у розрахунок	Не входять у розрахунок (винятки з п. 4 Порядку № 100)
Усі суми, які належать до заробітної плати, окрім винятків з п. 4 та Порядку № 100	<ul style="list-style-type: none">• ті ж самі виплати, що не враховуються при розрахунку відпускних за п. 4 Порядку № 100;• лікарняні (допомога з тимчасової непрацездатності), (ост. абз. п. 3 Порядку № 100);• декретні (допомога по вагітності та пологам) (ост. абз. п. 3 Порядку № 100);• відпускні (щорічна і додаткова відпустка);• оплата днів відрядження;• оплата вимушеного прогулу.

Кількість днів у розрахунку середньоденного заробітку для відпускних та інших виплат

Так, при розрахунку:

- **середньоденної для відпускних** – розрахунок здійснюємо теж по к. дням, але виключаємо з розрахункового періоду **святкові/неробочі дні**. Також слід виключати **дні відпустки “за свій рахунок”** (абз. 6 п. 2 Порядку № 100);
- **середньоденної для оплати днів відрядження** та випадків збереження середнього заробітку – розрахунок здійснюємо **не по к. дням, а по фактично відпрацьованим роб. дням** (п. 8 Порядку № 100). Святкові, неробочі дні враховуємо, якщо працівник у такі дні працював, тобто вони були робочими. Крім того виключаються дні, коли працівник не працював: дні відпустки, дні лікарняного, дні декретних, вимушеного прогулу

Місячні премії в розрахунку середньоденної для відпускних та інших виплат

Місячну премію враховуємо у заробіток того місяця, у якому вона була нарахована, а не того місяця, до якого вона відноситься.

Так, премія за вересень, яка нарахована у жовтні, включається у розрахунку до заробітку жовтня.

При цьому розмір премії для розрахункового періоду (РП) слід перерахувати таким чином:

$$\text{перерахована премія для РП} = \frac{\text{місячна премія}}{\text{ВРД}_{n-1}} \times \text{ВРД}_n$$

де ВРД n-1 – відпрацьовані робочі дні в місяці, за який нараховувалась премія

ВРД n - відпрацьовані робочі дні в місяці, в якому виплачена премія

Квартальні та річні премії в розрахунку середньоденної для відпускних та інших виплат

Будь-які премії за період 2 місяці та більше перераховуємо помісячно. Для цього :

1. спочатку визначаємося з місяцями, на які перераховуємо премію. Місяць нарахування премії вважаємо першим, а потім з нього відраховуємо **“ВПЕРЕД”** таку наступну кількість місяців, яка відповідає **кількості місяців, за які була нарахована премія**. Так, для квартальної премії – це 3 місяці, для річної премії – 12 місяців і т.д.;

2. перераховуємо премію на кожний місяць РП за формулою:

Перерахована премія за 1 міс = (премія/кількість відпрацьованих робочих днів за період нарахування)* кількість відпрацьованих робочих днів в розрахунковому періоді

3. отримані результати додаємо до заробітку відповідних місяців, які потрапили у розрахунковий період (РП).

Зверніть увагу

Місяці перерахованої премії, які не увійшли у розрахунковий період, залишаємо “на майбутнє” (якщо працівник у майбутньому піде у відпустку, вирушить у відрядження тощо).

Як наслідок таких правил, маємо одразу декілька досить “цікавих” нюансів врахування премій:

нюанс № 1: частина перерахованої квартальної/річної премії внаслідок перерахунку “ВПЕРЕД” може увійти у РП навіть якщо сам місяць нарахування такої премії залишився поза цим РП;

нюанс № 2: сума помісячних частинок премій після її перерахунку може не співпадати з розміром самої премії. Співпаде лише, якщо кількість відпрацьованих робочих днів періоду перерахунку та періоду нарахування премії однакові;

нюанс № 3: як і при перерахунку місячних премій при значних відхиленнях у кількості відпрацьованих робочих днів періоду нарахування премії та періоду перерахунку премії перерахована премія у своїй сумі може суттєво відрізнитися від фактично нарахованої.

▣ премія може впливати на заробіток майбутніх РП, а також її перерахована сума може відрізнитися від фактичної нарахованої

Як розраховувати середню зарплату в умовах війни

<https://buhplatforma.com.ua/article/8656-rozrahunok-seredno-zarplati-po-novomu-zmni-do-poryadku-100>

Перехідні лікарняні

Якщо лікарняні стосуються декількох місяців (так звані **перехідні лікарняні**), то ЄСВ нараховується наступним чином:

- у місяці виходу на лікарняний, якщо листок непрацездатності не надавався, то нараховуємо лікарняний на фактичну базу ЄСВ;
- у наступному місяці після отримання листка непрацездатності розподіляємо лікарняні між двома місяцями, за який вони нараховані. Якщо після розподілу фактична база ЄСВ виявляється меншою за мінімальну – донараховуємо ЄСВ на суму різниці.

Перехідні відпускні

Щодо відпускних, то зверніть увагу: якщо відпускні стосуються декількох місяців (так звані **перехідні відпускні**), то їх спочатку слід розподілити по місяцях, тобто віднести відпускні до того місяця, якого вони стосуються.

Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15#Text>

Податковий розрахунок (об'єднаний звіт) – це об'єднання звітності з ЄСВ та ПДФО/ВЗ

Складають податкові агенти, а саме: юридичні особи (їх філії, відділення, інші відокремлені підрозділи), самозайняті особи, представництва нерезидентів - юридичних осіб, інвесторів (операторів) за угодою про розподіл продукції, які незалежно від організаційно-правового статусу та способу оподаткування іншими податками та/або форми нарахування (виплати, надання) доходу (у грошовій або негрошовій формі) нараховують (виплачують, надають) доходи фізичній особі та/або зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати ПДФО

Податковий період

Податковий розрахунок подається щокварталу, але розбивка даних у ньому помісячна.

Звітування - **40 календарних днів** після кінця кварталу.

Граничні строки звітування у 2024 р.

КАЛЕНДАР ПОДАЧІ ПОДАТКОВОГО РОЗРАХУНКУ	
Звітний період	Гранична дата подачі
I квартал	10.05.2024
II квартал	09.08.2024
III квартал	11.11.2024
IV квартал	10.02.2025

Увага!

Якщо фізична особа - платник податку вперше отримує оподатковувані доходи всередині податкового періоду, то перший податковий період розпочинається з дня отримання таких доходів.

Будова Податкового розрахунку

- **основна частина.** Це заголовний блок з реквізитами й даними про роботодавця, **проміжний блок** з інформацією про додатки та загальною статистикою по працівникам, а також **зведена інформація про нарахований ЄСВ**, яка складається з 3-х розділів;
- **6 додатків.** Вони практично всі стосуються ЄСВ, окрім Додатка 4ДФ, що призначений для звітування за ПДФО/ВЗ. Однак суб'єктів комерційного сектору можуть стосуватися лише 4 з них, а решта 2 додатки – для бюджетників, тому їх тут і не згадуємо.

**ДОДАТКИ ПОДАТКОВОГО РОЗРАХУНКУ,
що потрібні комерційному сектору***

Код Додатка	Призначення (назва додатка)	Хто подає
Додаток 1 (Д1)	Відомості про нарахування зарплати (доходу, грошового забезпечення) застрахованим особам	всі суб'єкти
Додаток 4 (4ДФ)	Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого ПДФО та військового збору	всі суб'єкти
Додаток 5 (Д5)	Відомості про трудові відносини осіб та період проходження військової служби	ті суб'єкти, у кого були відповідні події**
Додаток 6 (Д6)	Відомості про наявність підстав для обліку стажу окремим категоріям осіб відповідно до законодавства	роботодавці, у яких є працівники, які потребують обліку спецстажу**

* є ще Додаток 2 (Д2), Додаток 3 (Д3), які можуть заповнювати лише бюджетні установи/організації;

** до таких подій належать (див. абз. 2 п. 5 Розд. IV Порядку № 4):

- укладання або розірвання трудового договору, у т.ч. й при працевлаштуванні на нове робоче місце;
- укладання ЦПД або закінченні його дії у звітному кварталі;
- переведення особи на іншу постійну посаду або роботу у одній і тій же установі/організації;
- працівника було переміщено з одного структурного підрозділу до іншого;
- призначенні працівника на нову посаду (увага! такого раніше не було у Звіті з ЄСВ);
- надання або закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами;
- надання відпустки по догляду за дитиною по досягненню нею 3(6) років

Різниця між мінімальною та фактичною базою ЄСВ у Додатку Д1

Сума різниці між мінімальною та фактичною базою ЄСВ у Додатку 1 (Д1) об'єднаного звіту вказується у **графі 18**. Щодо неї у **графі 09** також застосовується такий код типу нарахувань (КТН):

“13” – різниця розрахована в поточному місяці за поточний місяць або в поточному місяці за попередній у зв'язку з обчисленням сум лікарняних та/або допомоги по вагітності та пологах за попередній місяць. Цей КТН не можна застосовувати за **майбутні звітні** періоди, що слід врахувати при нарахуванні ЄСВ на декретні, адже у місяці виходу в декрет відбувається нарахування ЄСВ за майбутні періоди;

“14” – різниця за попередній період, яка виникла у зв'язку з утриманням зайве нарахованих відпускних при звільненні працівника;

“2” – використовується виявлена помилка по різниці в минулих звітних періодах і виправляється вона в поточному звітному періоді.

Допомога по вагітності та пологах в Д1

Допомогу по вагітності та пологах відображаємо в Д1, сформованому за той місяць звітного кварталу, в якому вона **була фактично нарахована в бухобліку**. Вказуємо її не загальною сумою, **а з розбиттям (розподіленням) за місяцями**, на які припадає період відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами.

Розподілені суми порівнюємо з МЗП, що діє у відповідному місяці, за який ця допомога нарахована. Проте наперед, а саме в поточному місяці за майбутні, додаткові бази не визначаємо. Це не передбачено *Порядком № 4**.

* Порядок заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку..., затверджений наказом Мінфіну від 13.01.2015 № 4.

Тож в місяці нарахування допомоги за потреби визначаємо додаткову базу за поточний місяць та за попередні місяці (якщо відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами почалася до місяця нарахування допомоги). За майбутні місяці додаткову базу визначаємо **місяць у місяць, що й відображаємо в Д1**.

Порядок подання Податкового розрахунку

1. В електронній формі – через електронний кабінет з використанням КЕП з ідентифікаторами:

- J0500109 для юросіб
- F0500109 – для фізосіб-підприємців

2. У паперовій формі – особисто або поштою, підписаний та з печаткою, якщо така використовується. При цьому зверніть увагу:

- для поштової подачі Звіту треба, аби в Податковому розрахунку було заповнено не більше 5 рядків, має бути повідомлення про вручення та опис вкладення. Крім того, відправити Звіт слід не пізніше ніж за 5 днів до крайньої дати подачі;
- при особистій подачі Звіту, який має більше 5 рядків, ще й треба подати все одно його електронну форму (на електронних носіях).

Подається Звіт до органу ДПС за основним місцем обліку.

Звіт по заборгованості страхувальника зі сплати страхових коштів

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0028890-18#Text>

Страхувальники, які мають заборгованість зі сплати страхових коштів на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та/або на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, подають до відділень робочих органів виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України за своїм місцезнаходженням (місцем проживання) **Звіт по заборгованості страхувальника зі сплати страхових коштів** до Фонду соціального страхування України до повного погашення заборгованості.

Звіт по заборгованості страхувальника зі сплати страхових коштів

- ❖ Звіт по заборгованості страхувальника зі сплати страхових коштів до Фонду соціального страхування України (далі Звіт) **складається наростаючим підсумком з початку року в гривнях з копійками.**
- ❖ Звіт завіряється **підписами керівника та головного бухгалтера** (за наявності такої посади у страхувальника) та скріпляється печаткою (за наявності).
- ❖ **Звіт складається із заголовної частини та двох таблиць.**

У заголовній частині Звіту відображаються:

- податковий номер страхувальника (код за ЄДРПОУ або реєстраційний (обліковий) номер платника податків, який присвоюється контролюючими органами, або реєстраційний номер облікової картки платника податків - фізичної особи) або серія та/або номер паспорта (для фізичних осіб, які мають відмітку у паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта),
- найменування страхувальника або прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи, місцезнаходження (місце проживання), телефон,
- назва Звіту та період, за який його складено

Звіт по заборгованості страхувальника зі сплати страхових коштів

Складається поквартально

Подається протягом 10 днів після закінчення кварталу

Штрафні санкції

Неподання Податкового розрахунку

- 1020 грн – перше неподання;
- 2040 грн – повторне протягом року.

Несплата ЄСВ – штраф 20% від своєчасно несплаченої суми.

Окрім того, **на суму недоїмки** по сплаті ЄСВ нараховується пеня 0,1% суми недоплати за кожний день прострочення.

Однак на період воєнного стану у разі відсутності у платника податків можливості вчасно подати звітність дані штрафи не застосовуються (п. 69.1 Підрозд. 10 Перехідних положень ПК). Отже, можливий лише адміністративний штраф на посадових осіб — від **34 до 51 грн**, а при повторному порушенні протягом року — **51-85 грн** (підстава — [ст. 163⁴ КпАП](#), що стосується звітності з ПДФО).